

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
підприємництва, торгівлі та туристичного
бізнесу
Протокол № 2 від 04.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**Інноваційне та венчурне підприємництво
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

**07 «Управління та адміністрування»
076 Підприємництво та торгівля
другий (магістерський)
«Підприємництво та торгівля»**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**обов'язкова
українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Дар'я БУТЕНКО

Завідувач кафедри
підприємництва, торгівлі та
туристичного бізнесу

Марина САЛУН

Гарант програми

Катерина ЗАСЛАВСЬКА

**Харків
2024**

Вступ

Інноваційна діяльність є ключовим фактором успішного розвитку бізнес-структур, галузей економіки та держави в цілому. В умовах жорсткої конкурентної боротьби та мінливого зовнішнього середовища суб'єкти підприємництва повинні постійно впроваджувати нововведення та інновації, вдосконалювати та розробляти нові вироби, застосовувати прогресивні технології, інноваційні системи управління та реалізації продукції, що підніматимуть їх на новий рівень розвитку. З впровадженням інноваційних змін у діяльність бізнес-структур виникає питання доцільності їх проведення, що вимагає, зокрема, оцінювання їх ефективності.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи компетентностей, щодо економічного обґрунтування фінансово-інвестиційних рішень під час запровадження та функціонування інноваційного та венчурного підприємництва, а також практичного вирішення проблем комерціалізації інновацій, застосування технологій реалізації нововведень у підприємницькій діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основних концепцій, методології, підходів щодо активізації інноваційного підприємництва;

- розгляд існуючих теорій і практик ведення венчурного бізнесу.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес організації та функціонування інноваційного та венчурного підприємництва.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, форми і методи ведення інноваційного та венчурного підприємництва.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН4	ЗК4
РН5	ЗК5
РН6	ЗК6
РН7	СК1
РН8	СК2
РН9	СК3
РН10	СК4
РН11	СК5
РН12	СК6

де, ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких та торговельних структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій та торговельній діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій та торговельній діяльності.

СК 6. Здатність формувати соціально відповідальний бізнес, систему соціального підприємництва на основі цілей сталого розвитку держави та територіальних громад.

РН4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

РН5. Професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва та торгівлі.

РН6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

РН7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва і торгівлі.

РН8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких та торговельних структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

РН9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької та торговельної діяльності.

РН10. Вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

РН11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур.

РН 12. Визначати, аналізувати поточні цілі сталого розвитку країни, територіальних громад, формувати на їх основі новаторські бізнес-ідеї соціального підприємництва, впроваджувати систему соціальної відповідальності бізнесу

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти формування інноваційної діяльності

Тема 1. Ключові поняття інноваційного розвитку.

1.1. Сутність інновацій та інноваційної діяльності.

Сутність понять «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», «інноваційні рішення» та інших категорій інноваційного підприємництва. Основні риси інноваційної діяльності. Функції інновацій. Суб'єкти і об'єкти інноваційної діяльності. Переваги і недоліки бізнес-структур, що здійснюють інноваційну діяльність.

1.2. Інноваційний тип розвитку.

Сутність інноваційного типу розвитку держави та окремої бізнес-структури. Рейтинг країн Світу за рівнем інновацій (Global Innovation Index).

1.3. Види інноваційної діяльності.

Класифікація інновацій. Фундаментальні та наукові дослідження. Теоретичні дослідження. Експериментальне виробництво. Комерціалізація нововведень.

1.4. Інноваційний процес.

Особливості інноваційного процесу. Схема взаємозв'язку інноваційного процесу та інноваційної діяльності. Фази інноваційного процесу.

1.5. Сутність інноваційного розвитку бізнес-структур.

Поняття розвиток як економічна категорія. Форми розвитку. Існуючі моделі інноваційного розвитку бізнес-структур.

Тема 2. Інноваційні теорії та тенденції економічного зростання.

2.1. Становлення та розвиток теорій інновацій.

Еволюція теорій інноваційного розвитку. Теорія інноваційного розвитку Й. Шумпетера. Дослідження інноваційного розвитку С. Кузнеця. Неокласична теорія нововведень Г. Менша та Р. Фостера. Концепції формування технологічних систем і дифузії нововведень.

2.2. Сучасні теорії інноваційного розвитку.

Теорія інтелектуальної технології. Теорія інноваційної економіки і підприємницького суспільства. Соціально-психологічна модель (Х. Барнет, Є. Вітте, Е. Денісон).

2.3. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій.

Характерні ознаки інноваційна розвинутих країн. Світові тенденції інноваційного розвитку передбачають.

2.4. Диджиталізація суспільства та бізнес-середовища.

Диджиталізація: поняття, сутність та особливості. Основні ознаки інформаційного суспільства. Теорія інноваційної економіки і підприємницького середовища, риси інноваційної економіки.

2.5. Взаємозв'язок між інноваціями та економічним зростанням.

Особливості реалізації інноваційної стратегії розвитку в Україні. Заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку інноваційного підприємництва. Життєвий цикл інновацій.

Тема 3. Креативність та інвестування у інноваційному підприємстві

3.1. Концепція «креативного підприємництва».

Творчість у бізнесі. Виникнення ідей у підприємстві. Активний інноваційний пошук. Творчий підхід у бізнес-процесі. Креативне підприємство. Досвід креативного підприємства. Особливості підприємницької творчості. Рівні творчого потенціалу підприємницької структури. Креативні індустрії та їх розвиток в Україні та Світі.

3.2. Сутність креативного менеджменту.

Категорії креативність, креативна діяльність та креативний менеджмент. Завдання креативного менеджменту. Основні теоретико-методичні аспекти креативного менеджменту.

3.3. Інноваційна культура.

Ознаки інноваційної культури. Сутність інноваційної культури. Формування інноваційної культури суб'єктів підприємництва.

3.4. Інвестування інноваційного підприємництва.

Основи інвестування в інноваційному підприємстві. Інвестиції згідно наявного законодавства. Функції інвестиційної діяльності. Форми інвестиційної діяльності.

Тема 4. Управління інноваційним розвитком підприємства.

4.1. Сутність і необхідність інноваційного розвитку.

Існуючі підходи до розуміння терміну «інноваційний розвиток». Основні напрями інноваційного розвитку підприємства. Основні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства. Основні напрямки інноваційного розвитку підприємства. Реалізація інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва.

4.2. Види інноваційних стратегій та їх співвідношення.

Сутність та зміст інноваційної стратегії організації. Підходи до розробки інноваційної стратегії. Базові та функціональні інноваційні стратегії організації. Класифікація інноваційних стратегій залежно від мети і позиції організації на ринку.

4.3. Інноваційна активність, інноваційна сприйнятливість та інноваційний розвиток підприємства.

Поняття «інноваційний потенціал» та його взаємозв'язок з поняттям «інноваційна активність» та «інноваційна сприйнятливість». Активізація інноваційних процесів. Фактори впливу на інноваційну активність бізнес-структур. Форми звітності про інноваційну активність підприємства.

4.4. Підтримка інноваційних підприємств.

Бізнес-інкубатори: основні задачі та можливості. Трансфер інноваційних технологій. Комерціалізація результатів інноваційних підприємств.

Змістовий модуль 2. Венчурне підприємництво

Тема 5. Венчурний бізнес

5.1. Сутність венчурного бізнесу та венчурного фінансування.

Характеристики класичного венчурного фінансування. Ключові особливості венчурного бізнесу. Основні переваги венчурного бізнесу.

5.2. Поняття венчурного інвестування та фінансування.

Сутність венчурного інвестування. Види венчурних інвесторів. Особливості венчурного фінансування. Типологія, склад венчурних капіталістів та основні форми зустрічі з венчурними інвесторами.

5.3. Взаємодія ринкових суб'єктів у сфері венчурного капіталу.

Поняття венчурного (ризикового) капіталу. Джерела венчурного капіталу. Особливості взаємодії ринкових суб'єктів у сфері венчурного капіталу.

5.4. Суб'єкти венчурного бізнесу.

Приватні венчурні інвестори. Інституціональні інвестори. Венчурні підприємства (венчурні акцептори). Особливості створення та функціонування венчурних фондів. Інститути спільного інвестування. Компанія з управління активами. Недиверсифіковані інститути спільного інвестування. Корпоративні венчурні фонди. Пайові венчурні фонди. Основні форми та способи взаємодії венчурних інвесторів та венчурних акцепторів.

Тема 6. Особливості формування венчурної політики країн світу та України.

6.1. Венчурна політика США.

Національна асоціація венчурного капіталу США. Створення Компанії інвестицій малого бізнесу. Афілійована структура асоціації «Американські підприємці для економічного росту». Створенням системи автоматичного котирування «Національної асоціації дилерів цінних паперів» (NASDAQ). Фонди викупу. Мезонинні фонди. Корпоративний сектору у США. Індивідуальний сектор венчурного бізнесу.

6.2. Сутність становлення венчурного підприємництва у Європі.

Європейська асоціація венчурного капіталу (EVCA). Європейська асоціація біржових дилерів (EASD). Система автоматичного котирування Європейської асоціації біржових дилерів (EASDAQ). Становлення та розвитку венчурного бізнесу у розрізі європейських країн.

6.3. Формування венчурного підприємництва у Південній Кореї.

Високі бар'єри до входу і виходу венчурного підприємництва. Спроби комерціалізації технологій, що фінансуються державними науково-дослідними інститутами. Внесення до лістингу Асоціації автоматичного

квотування дилерів фондового ринку Кореї (KOSDAQ). Корейський еквівалент ринку NASDAQ для малих компаній.

6.4. Особливості формування венчурного бізнесу в Японії.

Механізм державного регулювання венчурного бізнесу в Японії. Досвід венчурного інвестування. Партнерські фонди. Умови виходу на ринок цінних паперів. Інтерес японських банків до фінансування венчурного бізнесу. Фонди сприяння розвитку.

6.5. Формування венчурної політики в Україні.

Відкриття секції венчурного капіталу при Українській Асоціації Інвестиційного Бізнесу (УАІБ). Основні засади функціонування інститутів спільного інвестування. Фонд прямих інвестицій «Україна». Фонди прямого інвестування Western NIS Enterprise Fund і SigmaBleyzer. Фонд Aventures. Моделі венчурного інноваційного проектування в Україні. Законодавча база та її особливості. Венчурні фонди в Україні. Створення та ефективна реалізація єдиної державної венчурної політики.

Тема 7. Форми та види венчурного підприємництва.

7.1. Малі інноваційні підприємства. Організаційно-правові форми малих інноваційних підприємств (МІП). Основні ознаки науково-виробничої діяльності МІП. Сильні та слабкі сторони МІП. Інжинірингові фірми. Впроваджувальні фірми.

7.2. Основні організаційні форми венчурного бізнесу.

Незалежні малі інноваційні венчурні фірми. Внутрішні венчури. Зовнішні венчури.

7.3. Основні етапи життєвого циклу венчурного підприємства.

Етапи життєвого циклу венчурної фірми. НДДКР. Залучення інвестора. Запуск. Початкове зростання. Прискорене зростання. Стале зростання. Зрілість. Вихід інвестора.

7.4. Техніко-економічне обґрунтування венчурного інноваційного проекту.

Сутність техніко-економічного обґрунтування венчурного інноваційного проекту. Етапи техніко-економічного обґрунтування венчурного проекту.

7.5. Управлінські аспекти у венчурному бізнесі.

Планування діяльності венчурних підприємств. Бізнес-план венчурного інноваційного проекту. Вибір організаційно-правової форми венчурного підприємства. Загальні положення щодо венчурного фінансування. Основні етапи венчурного фінансування. Оцінювання економічної ефективності венчурного фінансування.

Перелік практичних завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Ключові поняття інноваційного розвитку	Оцінка інноваційних ідей та чинники комерційної успішності інновацій
Тема 2. Інноваційні теорії та тенденції економічного зростання	Оцінка інноваційного проєкту підприємства
Тема 3. Креативність та інвестування у інноваційному підприємстві	Генерація інноваційних ідей: дослідження досвіду провідних компаній
Тема 4. Управління інноваційним розвитком підприємства	Формування уявлення про поняття чистого дисконтованого доходу інноваційного проєкту
Тема 5. Венчурний бізнес	Практичне застосування основ формування інноваційної стратегії в організації
Тема 6. Особливості формування венчурної політики країн світу та України	Оцінка розвитку інноваційної культури
Тема 7. Форми та види венчурного підприємництва	Формування уявлення про форми та види венчурного підприємництва

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. - 7	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Тема 1 - 7	Виконання практичних та самостійних завдань
Тема 4	Підготовка до участі у круглому столі

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2), проблемна лекція (Тема 6), лекція-дискусія (Тема 3)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-7)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 7), есе (Тема 1, 4), круглий стіл (Тема 4)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів. Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль. Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: компетентнісно-орієнтовані завдання (10 балів), виконання практичних завдань (25 балів), презентації та есе (15 балів), колоквиуми (10 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність «Підприємництво та торгівля»

Освітньо-професійна програма «Підприємництво та торгівля».

Семестр II.

Навчальна дисципліна «Інноваційне та венчурне підприємництво»

Завдання 1 (тести). (10 балів)

1. Що з переліченого в повній мірі характеризує інновації?
 - a) Новий продукт або процес, що створюється для задоволення потреб споживачів.
 - b) Будь-яка нова ідея.
 - c) Природне явище, що спричиняє зміни в економіці.
 - d) Будь-яке технологічне вдосконалення.
2. Яка з наведених характеристик найкраще описує інноваційне підприємство?
 - a) Використання традиційних методів виробництва.
 - b) Реалізація на ринку нових продуктів і послуг.
 - c) Відсутність конкуренції на ринку.

- d) Високий рівень централізації управління.
3. Хто вважається засновником теорії інноваційного розвитку?
- Адам Сміт
 - Йозеф Шумпетер
 - Анрі Файоль
 - Джон Мейнард Кейнс
4. Хто з науковців стверджував, що революційні інновації виникають переважно випадково, під впливом певних зовнішніх обставин (зміни в політиці, економіці, поява нових відкриттів тощо)?
- Саймон Кузнець
 - Йозеф Шумпетер
 - Анрі Файоль
 - Джон Мейнард Кейнс
5. Яку теорію запропонували німецький економіст Г. Менш, американський економіст Р. Фостер?
- Неокласична теорія нововведень
 - Теорія інноваційного розвитку
 - Концепції формування технологічних систем і дифузії нововведень
 - Теорія інтелектуальної технології
6. Що з наведеного є ключовим чинником креативності в інноваційному підприємстві?
- Жорстка регламентація робочих процесів
 - Відкритість до нових ідей та експериментів
 - Висока заробітна плата співробітників
 - Наявність конкуренції на ринку
7. Який з наступних інструментів найбільш часто використовується для інвестування в інноваційні проекти?
- Облігації
 - Акції
 - Венчурний капітал
 - Банківські кредити
8. Що з наведеного найкраще описує процес управління інноваціями в підприємстві?
- Виконання планових завдань
 - Пошук нових ринків і можливостей
 - Контроль за витратами
 - Регулярне навчання співробітників
9. Яка з наступних стратегій є найбільш ефективною для впровадження інновацій?
- Уникаючи ризиків
 - Фокусуючись на короткострокових вигодах
 - Залучаючи всі рівні організації до процесу інновацій
 - Знижуючи витрати на дослідження і розробки
10. Що таке венчурний бізнес?
- Комерційна діяльність, орієнтована на використання стабільних технологій
 - Інвестування у високоризикові проекти з потенціалом отримання високого доходу
 - Державне фінансування нових підприємств
 - Придбання великих корпорацій

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів) Опишіть, що ви розумієте під поняттям «інноваційне підприємництво» та яким чином воно відрізняється від традиційного бізнесу.

Завдання 3 (евристичне). (20 балів). У табл. 1 представлена експертна оцінка для ТОВ «Укрінвест 3000» та найбільш сильного конкурента ТОВ «Кедр».

Таблиця 1

Вихідні дані

Експертна оцінка характеристик рівня конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності

№	Фактори, що оцінюються	Експертна оцінка, бал	
		ТОВ «Укрінвест 3000»	ТОВ «Кедр»
1	Репутація суб'єкта підприємництва	4	4
2	Якість сервісних послуг	5	5
3	Асортимент сервісних послуг	5	3
4	Ціна товарів	4	4
5	Рівень обслуговування клієнтів	5	5
6	Гарантійне обслуговування	5	5
7	Просування інноваційних товарів та послуг	4	3
8	Доставка товарів (вартість, швидкість тощо)	5	3

Необхідно провести бенчмаркінговий аналіз діяльності суб'єктів підприємництва за запропонованими факторами. Розробіть рекомендації щодо вибору стратегії розвитку.

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор к.е.н., доц.
Зав. кафедрою д.е.н., проф.

Бутенко Д. С.
Салун М. М.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання.

Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тести). (10 балів) 1 – кожна правильна відповідь.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

4 – чітко та повно визначено поняття «інноваційне підприємництво», не втрачаючи основного змісту.

4 – наведено конкретні та ілюстративні ознаки (характеристики) відрізняючи традиційний бізнес від інноваційного підприємництва.

2 – відповідь структурована та логічно викладена; ідеї висловлені чітко та виразно.

Завдання 4 (евристичне). (20 балів)

10 – вірно проведено розрахунки, наведені формули та надані пояснення до кожного етапу розв'язання.

5 – побудовано пелюсткову діаграму.

5 – розроблено рекомендації щодо розвитку підприємницької діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гавриш О. М. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Інноваційне підприємництво» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ : ДУТ, 2020. – 72 с.
2. Диба М. І. Венчурне фінансування: навчальний посібник / М. І. Диба, Ю. О. Гернего. Київ : КНЕУ, 2021. – 144 с.
3. Бутенко Д. С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д. С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – С. 69-110. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26940>

Додаткова

4. Сігаєва Т. Є. Венчурний капітал та його роль у розвитку інноваційних підприємств / Т.Є. Сігаєва, С.І. Петровська, С.І. Іванишин // Наукові перспективи. – 2024. – № 2(44). – С. 917-926. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32437>
5. Іпполітова І. Я. Умови розвитку інноваційного підприємництва в Україні / І. Я. Іпполітова // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXVIII міжнар. науково-практ. конф., 28-30 жовт. 2020 р. : тези допов. / за ред. проф. Є. І. Сокола. – Харків: НТУ «ХПІ», 2020. – Ч. 3. – С. 135. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24610>
6. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24 листопада 2023 р. - Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. – 1077 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30753>
7. Внукова Н. М. Інноваційний розвиток підприємств в умовах розбудови Індустрії 4.0 / Н.М. Внукова // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали дванадцятої міжнар. наук.-практ. конф., 8 вересня 2023 р. : тези допов. – Одеса: ОНЕУ, 2023. – С. 100-101. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30169>

Інформаційні ресурси

8. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent
9. Статистика науки та інновацій: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua